

***Een pragmatisch model voor de
toekomst van de accountant:
de oplossing, de bedreiging en de
uitdaging voor meer vertrouwen in
(financiële) verantwoording.***

Inleiding

Het roer in de accountancy gaat opnieuw om. Op verzoek van het MvF zijn kwartiermakers aan de slag om het volgende kwartier aan te geven. Het laat zich raden wat er uit de koker komt. Of is er een alternatief? Wordt de accountant nu echt onafhankelijk? Kunnen de kosten van accountantscontrole effectief omlaag? Ontstaat er meer zekerheid voor de belegger? Meer kansen voor iedere afgestudeerde accountant? Is elk jaar een accountantsverklaring eigenlijk wel noodzakelijk? Brengt 'accountantscontrole stand-alone' wellicht de oplossing? Kan de Belastingdienst de controle uitbesteden? De scope en controle van de accountant verbreden? Meer controle op governance?

Over ethiek ná Enron gesproken: denk aan Archegos, Wirecard en Steinhoff.

Zij houden de angst voor fraude en misleiding in stand.

Zijn nóg meer regels en toezicht de oplossing?

Deze paper behandelt de oplossing, de bedreiging en de uitdaging voor de accountant in de toekomst.

De kern van de zaak: op weg naar herstel van vertrouwen

In de toekomst van de accountant is het met name de onafhankelijkheid die dwars ligt bij het herstel van het vertrouwen in het beroep. Want zoals het gezegde luidt: 'wiens brood men eet, diens woord men spreekt.'

Wat er ook uit de koker van de kwartiermakers van het MvF zal komen, toezichthouders, wet- en regelgeving en tuchtrechtspraak kunnen niet voorkomen dat er toch weer schandalen zijn en ook zullen blijven komen. En dat gaat allemaal ten koste van de nietsvermoedende gebruiker van de jaarrekening. Vanzelfsprekend zou deze daartegen beschermd horen te worden. En dat kan.

Bij M&A transacties wordt het risico op garantie-inbreuken of claims immers verschoven naar een verzekeraar. Dat brengt zekerheid voor de koper dan wel verkoper, en de transactie komt daardoor bovendien gemakkelijker tot stand.

Precies zo zou het ook kunnen op het gebied van de jaarrekeningcontrole. Alle betrokkenen bij de jaarrekening —de belegger, de aandeelhouder, de financier, de overheid, de werknemer, de leverancier en de afnemer— zoeken uiteindelijk zekerheid. Een zekerheid die thans een accountantsverklaring biedt. Namelijk dat het gepresenteerde vermogen en resultaat voldoen aan de regelgeving conform BW 2 Titel 9. Maar is dat, gezien het aantal fraudegevallen, hun omvang en de berokkende schade —zowel op financieel, maatschappelijk als reputatievlak— niet veeleer een schijnwerkelijkheid? Of is er een efficiënter en fraude-ongevoeliger model? Ja, dat is er.

Het doorbreken van het maatschappelijk wantrouwen jegens de accountant kan worden bewerkstelligd door een rolverandering met behulp van een variant op een W&I verzekering (warranty and indemnity insurance: garanties en schadevergoeding-verzekering). In de polis van een W&I verzekering wordt dekking gegeven voor verliezen uit hoofde van ten onrechte afgegeven garanties. Een variant van de W&I

verzekering dekt betrokkenen bij de jaarrekening tegen verlies als gevolg van wanbeleid, misleiding of fraude. Daar richt de accountant zich op. Zijn positie wordt dus geheel anders.

De nieuwe positie van de accountant

De accountant krijgt een nieuwe opdrachtgever, de verzekeraar, het verzekeringsfonds dan wel een garantiefonds. Zijn taak wordt het om ondernemingen te doen controleren en op grond van de uitkomsten daarvan voorwaarden te stellen aan de onderneming ter voorkoming van wanbeleid, misleiding en fraude op het gebied van governance, interne beheersing en verslaggeving. Indien daaraan geen gevolg wordt gegeven vervalt de dekking. Dat betekent dat de onderneming wordt afgesloten van de kapitaalmarkt. Het oordeel van de accountant speelt daarin een cruciale rol.

Controlerend Accountants organiseren zich in een Gilde die de beloning en spelregels bepaalt tegenover de verzekeraar.

Gedurende de laatste decennia is de kwaliteit van de verslaglegging en verslaggeving van ondernemingen aanzienlijk verbeterd. De internationaal ontwikkelde standaarden op het gebied van accounting hebben hun weg gevonden in de landelijke regelgeving (denk aan Dutch GAAP). En ook op het gebied van verslaglegging kennen we kwalitatief hoogstaande opleidingen. Registercontroller is inmiddels een begrip. Van het aantal accountants zijn er veel meer in business en intern in een onderneming of bank dan extern actief. Een groot aantal van de externe accountants houdt zich bezig met verslaggeving: het samenstellen van jaarrekeningen. De uitkomst van die werkzaamheden is door regelgeving reeds verheven tot een accountantsverklaring *light*.

Voor lang niet alle ondernemingen is een jaarlijks terugkerende controle van de jaarrekening zinvol. Het accountantsrisico, een afwijking van materieel belang in de jaarrekening, is bij veel ondernemingen beperkt. Meerjarige controle, roulerend dan wel steekproefsgewijs, zal voldoende zekerheid bieden aan de verzekeraar als het gaat om het vertrouwen in de jaarverslaggeving van ondernemingen.

Het bovenstaande houdt in dat in geval van het afsluiten van een W&I verzekering bij de jaarrekening de jaarlijks wettelijk verplichte accountantscontrole kan vervallen. Maatschappelijk neemt de behoefte aan controle in ondernemingen echter toe. Niet alleen vanwege de schandalen uit het verleden, maar met name door meer behoefte aan controle op het gebied van governance, milieu, privacy-bescherming, big data en AI, duurzaamheid, enzovoorts. Ook daarover wenst het maatschappelijk verkeer meer zekerheid. Daardoor zullen aanverwante controleproducten ontstaan die mede in de polis van de verzekeraar kunnen worden opgenomen. Een verzekeringsfonds, dan wel verzekeringsmaatschappijen, worden de nieuwe opdrachtgevers van controlerend accountants. Accountants die verstand zullen hebben

van governance, interne beheersing en jaarverslaggeving. Toezichhouders op accountants zijn dan niet langer nodig.

En ook de verzekeraar heeft belang bij professioneel kritische accountants die in het belang van de verzekeraar mogelijke inbreuk op BW 2 Titel 9 moeten voorkomen en ontdekken. Natuurlijk komen zij op basis van controle met eisen die een preventieve werking hebben op een goede governance, interne beheersing en jaarverslaggeving.

Voor de accountant, werkzaam in opdracht van de verzekeraar, wordt het er niet gemakkelijker op. Het vraagt veel kennis en ervaring. Permanente educatieve ontwikkeling is vereist. Maatschappelijk dient er een staatsexamen te worden ontwikkeld waarbij de accountant een keer per vier jaar een examen aflegt. Bij goed gevolg wordt de accountant gepromoveerd. Een en ander conform het opleidings-systeem als bij Defensie. Zo ontstaan er accountants met een verschillend aantal sterren. Zij zullen zich organiseren in een gilde waarin geen plaats is voor de gecontroleerde, de accountant in business en de accountant-samenstellers. Het gilde is een democratisch instituut, examens zijn openbaar.

Een belangrijk uitgangspunt voor een verzekeraar bij het bovenstaande is dat elke betrokkene bij de jaarrekening in beginsel zijn eigen verantwoordelijkheid kent en daarnaar handelt. Zo vallen werknemers terug op de sociale zekerheid, de belastingdienst op haar eigen draagkracht, de leverancier op haar kredietverzekering en ook de onderneming dient haar specifieke risico's waar mogelijk zelf te dekken. Wat resteert is dan het risico op verliezen bij de belegger voortvloeiend uit misleiding, fraude en wanbeleid.

De betaalbaarheid van het systeem wordt gevormd door een premie vanuit de onderneming zelf. Verder zullen belanghebbenden mede worden aangeslagen. Een vorm van beleggersbelasting op elke beurstransactie zal worden geheven ten bate van de verzekeraar. De overheid wordt mede-belanghebbende. Zo kan zij haar bevoegdheden tot controle uit hoofde van de belastingwetgeving uitbesteden bij het garantiefonds. Accountants worden onafhankelijk van hun opdrachtgever en zijn daarmee uitstekend geschikt voor het uitvoeren van controles in het kader van de belastingwetgeving.

Vergelijkbare al bestaande vormen zijn de *Stichting Garantiefonds Reizen* en de fondsen die zijn gevormd uit de verwijderingsbijdragen. Ook de assurantiebelasting ter financiering van de brandweer lijkt erop. En zo zou ik het ook willen zien. De accountant ter bestrijding van brand in de financiële wereld, onafhankelijk ten opzichte van de gecontroleerde: preventief adviserend, maar inclusief.

Is de omvang van het verzekerd belang te dekken door een verzekeraar? Bij de defaults tot en met vandaag zijn het de beleggers —onder anderen pensioenfondsen, vermogende particulieren en stichtingen— die de rekening gepresenteerd hebben gekregen. Professioneel vermogensbeheer maakt deze risico's enigszins beheersbaar.

Om die reden alleen al kan de verzekeraar, bij een eventuele default, een *premier risque* en een *cap* inbouwen. Het te verzekeren belang moet in ieder geval in verhouding staan tot de risico's die sowieso maatschappelijk gezien door elke belegger dan wel overige gebruikers van de jaarrekening zelf dienen te worden gedragen.

Zijn controlebureaus van de SEC dan wel de AFM niet voldoende ter dekking van de risico's dat er een materiele fout in de jaarrekening aanwezig is? Van De SEC is bekend bij welke schandalen zij tekort is geschoten. Recent is de Duitse financiële waakhond in de fout gegaan. Controle stapelen op controle leidt niet tot meer zekerheid. Nee, de controleur moet *onafhankelijk* staan van de gecontroleerde en er een financieel belang bij hebben dat er goed gecontroleerd wordt. En last but not least: de gecontroleerde moet belang hebben bij een dergelijke verzekering. Zonder polis blijft de kapitaalmarkt voor de gecontroleerde gesloten.

Samenvatting

- Afhankelijkheid accountant van gecontroleerde wordt doorbroken
- Maatschappelijke kostenbesparing
- Meer controle op governance
- Creatie verzekeringsfonds c.q. verzekeraars om risico's af te dekken
- Opleidingseis gepaard gaande met promotie
- Toenemende eisen bij gecontroleerde op kwaliteit van governance, interne beheersing en jaarverslaggeving
- Organische groei aanverwante audits als milieu, duurzaamheid, et cetera
- Afbouw overheidsbemoeienis bij accountants
- Gilde van auditors beschermt belangen van auditors en bewaakt de gouden standaard van het vak

Opties.

- Politiek en/of Overheid en/of Effectenbeurzen en/of Assuradeuren creëren Assurantiefonds en financiering.

Resultaat

- Vertrouwen in (financiële) verantwoordingen.

Over de auteur

Eppo H. Horlings RA is gedurende zijn gehele leven werkzaam als extern registeraccountant. Hij is overtuigd van de waarde van de onafhankelijke accountant om enerzijds ondernemingen bij te staan in het volatiele krachtenveld dat we 'de markt'

noemen, en anderzijds de maatschappij te behoeden voor de enorme impact en schade van fraudegevallen en schandalen.

Vanuit een start-up groeide Eppo's kantoor uit tot het grootste zelfstandige accountantskantoor in Amsterdam naast de Big Four.

In 2007 startte hij in teamverband opnieuw als specialist op het gebied van garanties en schadevergoeding in de breedste zin van het woord.

Eppo Horlings is werkzaam bij *Horatio Audit & Assurance B.V.*